

דף צג.

עין משפט א.ב.

חור"מ סימן רכו פעיף ה

ה. המוכר קרקע לחבירו ואחר שקנה הלוקח באחד מדרכי הקניה קודם שישתמש בה יצאו עליה מערערין, הרי הלוקח יכול לחזור בו, שאין לך מום גדול מזה שעדיין לא נהנה בו ובאו התובעים לפיכך יכול לבטל המקח ומחזיר המוכר הדמים, והמוכר יעשה דין עם המערערים^ב. אבל אם נשתמש בה הלוקח כל שהוא אפי' רק דש^ג המצר שלה אינו יכול לחזור בו^ד אלא עושה דין עם המערערים ואם הוציאוה מידו בדין חוזר על המוכר.

הגה: וכל זה בעירעור שלא נתברר עדיין לגמרי אלא שבי"ד רואין שיש אמתלא בדברי המערער^ה אבל אם יצא רק קול בעלמא אפי' לא נתקיים המקח לגמרי לא יכול הלוקח לבטל המקח. ואם חזר הלוקח מחמת ערעור אפילו אם נתבטל העירעור^ו נתבטל המקח.

הגה: היה עירעור שהמוכר חייב לבעלי חובות והמוכר אומר שיש לו שוכרים שפרע חובותיו הוי עירעור ויכול הלוקח לחזור בו דאין צריך לקנות דבר

ב. רמב"ם פי"ט ממכירה הלכה ב'. מב"ק ט' ע"ב.

ג. פי' שהגביהו שזה תיקון השדה כך פירש רש"י בב"מ י"ד ע"ב ד"ה מכי, אבל הרא"ש שם ס"ל היינו הלך על המצר לראות אם השדה כמו שאמר המוכר. סמ"ע ס"ק י'.

ד. כתב בכסף משנה שם דוקא דיש לו נכסים למוכר לשלם לו, אבל בלאו הכי יכול ג"כ לחזור שאומר לו שבנתיים תאכל המעות ולא יהיה לי ממה להפרע ממך.

ה. בדין זה חולקים הרמב"ם שם, והרא"ש בפ"א סי' ל"ח במציעא. דהרמב"ם ס"ל שדין זה אפי' בנתן כבר הלוקח המעות, והרא"ש ס"ל דוקא כשעדיין לא נתן המעות ואז אם לא נתברר העירעור אלא שבא אחד ואמר יש לי עדים ושטר הלוקח אינו חייב ליתן המעות אף שעשה קנין כבר, ואם נתברר העירעור כגון שהראה שטר בבי"ד אפי' שאינו מקויים אפי' דיש כבר אמצרא אינו צריך ליתן המעות, אבל אם כבר נתן הדמים אפי' אם רואין בי"ד אמתלא גמורה יכול לומר לו המוכר תביא שטר שטרפיה ממך ע"פ דין ואשלם לך כסף, אם לא שהשטר כבר מקויים. ולפ"ז דברי הרמ"א תמוהים שכתב דבריו על דברי המחבר והרמב"ם שאירי שכבר נתן המעות דבכה"ג אפי' נתברר העירעור בשטר שאינו מקויים אין הלוקח יכול לחזור בו עד שיקיים השטר. סמ"ע ס"ק י"א.

ו. ואם נתבטל העירעור קודם שיחזור, אין הלוקח יכול לחזור אם לא שטוען שצריך לשמור שוברו. סמ"ע ס"ק י"ב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ולשמור שוכרו לעולם.

עין משפט ג.ד. אה"ע סימן צו פ"ה יח

יח. כת. אם א' היו ד' כתובות החתומות ביום אחד לד' נשים, ושל אחת ק' ושל השניה ר' ושל השלישית ש' ושל הד' ת', אם כשחולקים בשוה הפחותה שבהם מגיעה לכתובתה מאה או פחות, חולקין בשוה, ואם הפחותה מגיעה כך ליותר מכתובתה שהיא מאה, היא נוטלת כתובתה ק' והאחרות יתחלקו כנ"ל והשני' כלפי השלישית על זה הדרך.

ח"מ סימן קד פ"ה י

יז. שטרות שזמן כולם יום אחד או שעה אחת במקום שכותבים שעות, ובאו כולם לגבות ביחד. וכן בעלי חובות שכל אחד מהם קודם לזמן חבירו בזמן ההלואה ובאו לגבות ממטלטלין^ח שאין בהם דין קדימה, או שבאו לגבות מקרקע שקנה הלוח לאחר שלוה מהאחרון שבהם, ואין בנכסים כדי שיגבה כל אחד מהם חובו מחלקים בניהם^ט.

יז. כיצד מחלקים^ז. אם כשנחלק בשוה בין כל בעלי החובות יגיע לפחות שבהם כדי חובו, נותנים לפחות כדי חובו, וחוזרים ומחלקים את היתרה בין הנותרים על הדרך הנ"ל, ובדרך משל ג' חובות, של זה מנה ושל זה מאתיים ושל השלישי שלוש מאות, אם היה כל הנמצא ללוה שלוש מאות, נוטלים כל אחד מאה מאה, וכן אם נמצא שם פחות

ז. כפי רש"י ורי"ף ורא"ש ורמב"ם שם בדף צ"ג.

ח. בלא כתב מטלטלין אגב מקרקעין. כמבואר לעיל בסעיף ה'.

ט. רמב"ם פ"כ ממלוה הלכה ד', וכתב ה"ה שחלוקה זו נזכרה בפ' הכותב.

וכתב ה"ה דכל היכא שבאים לחלוק המוקדם והמאוחר גם הלוקח נוטל חלקו ופשוט הוא שאין בע"ח טורפים הכל, וכן כתבו התוס' והרמב"ן. באר הגולה.

י. חלוקה זו כסברא הראשונה ברמב"ם וכדעת ההלכות מברייתא כתובות צ"ג ע"א, וכן נראה מדברי הרמב"ם בפכ"א ממלוה הלכה א' ובפי"ז מאישות הלכה ח' ולזה הסכים הרא"ש.

והטעם לחלוקה זו כיון דשעבוד של בעל המאה חל על כל הממון הנמצא, כמו שחל עליו של בעל השלוש מאות. ולאפוקי מדעת רבינו חננאל שכתב הטור בשמו דחולקין לפי הממון, סמ"ע ס"ק כ"ז.

משלוש מאות חולקים בשוה^כ, אבל אם היה שם יותר משלוש מאות חולקים שלוש מאות בשוה ונוטל בעל המנה חלקו מנה ומסתלק, ומחלקים השאר בין שני הנותרים על הדרך הזו. כיצד היה שם חמש מאות או פחות חולקים שלוש מאות בשוה ויסתלק האחד, וחוזרים ומחלקים המאתיים הנותרים או הפחות בשוה ויסתלק השני. ובנמצא שם שש מאות^ל, חולקים שלוש מאות בשוה ויסתלק בעל המנה, וחוזרים ומחלקים מאתיים ביניהם ומסתלק בעל המאתיים, ונותנים המאה הנשארת לבעל השלוש מאות, ונמצא בידו שלוש מאות ועל דרך זה מחלקים אפי' היו מאה שבאים לגבות כאחד.

כ. ואם יש לאחד ב' שטרות ביום אחד חולקין לפי השטרות ולא לפי האנשים, ודוקא בשטרות גמורים ולא בכח"י, וגם לפי שטרות רק בחלוקה בקרקעות, אבל לא במטלטלין שבהם לפי האנשים.

וגם בשטרות וכקרקעות שחולקים לפי השטרות אם היתה הלואה אחת בזמן אחד וחילקה לשניים בב' שטרות אינו נוטל אלא חלק אחד כ"כ בביאורים ס"ק ח' ובנתיבות ס"ק ט' בחידושים.

וכן הוא בש"ך בסי' נ"ג ס"ק ב' דחולקים לפי השטרות. ועיין בפעמוני זהב.

ל. מה שלא אמר בנמצא שש מאות שכל אחד יקבל חובו, משום שבא להשמיענו גם בזה סדר חלוקה דמקודם חולקים בבינונית ואח"כ בזיבורית, ואח"כ בעידית, סמ"ע ס"ק כ"ח. ובספר פעמוני זהב הביא דגדול אחד דחה דברי הסמ"ע דאם היו לו בינונית וזיבורית ועידית ולא ישאר לו דבר ללוה בחלוקתם לבעלי חובות מדוע הראשון יקח רק בינונית והאחרון עידית והאמצעי רק זיבורית, ומלשון השו"ע משמע ההיפך דרק מה שנותר יתנו לאחרון בעל שלוש מאות והנותר משמע הגרוע, ומה שהקשה הסמ"ע אמר ליישב דבא להשמיענו ההיפך דאם בנכסי הלוה ישנם מעות ומטלטלין וקרקעות הראשון נוטל מקודם חובו מהמעות שמחלקים אותם ראשונים, ואח"כ מחלקים המטלטלין ואח"כ הקרקע ולזה לא אמרו מחלקים בשוה שכל אחד יקח חלקו מהשש מאות ובא להשמיענו סדר החלוקה הנ"ל, ובעל הפעמוני זהב דחה דברי אותו חכם והעמיד דברי הסמ"ע וכתב עליהם משה אמת ותורתו אמת דכך הדין שמחלקין מקודם הבינונית דבע"ח בבינונית ע"פ התקנה, ואחרי שזה נגמר בחלוקה מחלקים הזיבורית שזה גם ע"פ דין תורה בע"ח בזיבורית, וגם ע"פ חכמים כשאין בינונית וישנם זיבורית ועידית, דינו של בע"ח בזיבורית, ואח"כ מחלקים העידית.

ומה שנדחק אותו גדול בלשון השו"ע "הנותר" נותנים לאחרון שמשמע החלק הגרוע זה אינו דאדרבא הנותר זה החלק החשוב כמו שכתוב והיה המחנה הנשאר לפליטה ע"ש.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדין" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוררים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

דף צג:

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן קעו פעיף ה

ה. שותפין שהטילו לכיס אחד זה מאה, וזה מאתיים, וזה שלוש מאות, ונתעסקו כולם בממון סתם ופיחתו או הותירו, השכר או הפחת ביניהם בשוה לפי מספר השותפין^מ ולא לפי המעות.

ואפי' לקחו שור לטביחה שאילו מכרוהו כל אחד היה נוטל לפי שיעור מעותיו^נ, מ"מ אם מכרוהו חי ופיחתו או הותירו השכר או הפחת

מ. רמב"ם פ"ד משלוחין הלכה ג', ממימרא דשמואל שנים שהטילו לכיס, וכרב המנונא דאמר אפי' שור לחרישה וכו'. בכתובות צ"ג ע"ב. וכך פסק הר"ף. וכתב הר"ן דלרב המנונא לאו דוקא לקחו מתחילה לחרישה, אלא אפי' לקחו לטביחה ועומד לטביחה ונמלכו ומכרוהו חי, השכר לאמצע.

נ. אולם הר"י והרא"ש ס"ל אפי' קנו אותו לטביחה וטבחוהו השכר לאמצע כיון שלא התנו מתחילה אומדנא דמוכח הוא שהכל לאמצע, ותמה הט"ז מדוע הרמ"א לא הביא דעתם. והש"ך בס"ק י' כתב דהרמ"ה הסכים עם הר"י והרא"ש.

ובביאורים ס"ק ח' י"ב כתב כמה חילוקי דינים בדין זה: א) אם נשתתפו לעסוק בסחורה לטרוח במכירתה השכר לאמצע, כיון שגם בעל המועט מחוייב לטרוח כמו בעל המרובה ולכן הריוח או ההפסד ג"כ בשוה. ואפי' קנו שור ע"מ לטרוח בו ולפטמו להשביחו ולשוחטו וכל כיוצא בזה כל השכר בשוה ולא לפי המעות, ואפי' נשתתפו בסתם מבלי לפרש, ואם פירשו הכל לפי תנאם.

ב) הריוח שהרויחו אחר זמן החלוקה שקבעו ביניהם שאז אין לאחד שוב שיעבוד על חברו לכופף לחבירו לטרוח במכירת הסחורה של השותפות, או בפיטום השור, הריוח לאחר זמן זה לפי מעותיהם.

ג) אם התחילו לישא וליתן בעסק על קביעת סוף זמן השותפות, ואח"כ שינו מדעתם הראשונה שלא לעסוק שוב בעסק זה רק בעסק אחר, ולא התחילו לישא וליתן עדיין בעסק האחר, הריוח שעלה מהעסק הראשון אחר שהחליטו לשנות לפי מעותיהן, שהיו כאחד זמן החלוקה הוא, כיון שאין להם שוב שיעבוד אחד על חברו מהעסק הראשון. אבל אם כבר התחילו לישא וליתן בעסק השני, השכר לאמצע כמו בעסק הראשון.

ד) כל ריוח או היזק אפי' מגניבה, היותר מהמעות או הסחורה שהיא בעין, שהניחו לתוך השותפות, ריוח או הפסד זה היותר ממה שבעין הוא לפי המעות. אבל בסחורה שהחלקים שלהם מצורפים יחד שא"א לאחד מהן לחלוק ולקבל הריוח על חלקו אלא עד שימכר הדבר גם חלק חברו, כמו שור לחרישה או מרגלית אחת שא"א לקבל הריוח עד שימכרו שני החלקים או אפי' אחר זמן החלוקה או כשישנו ביניהם על העסק, השכר לאמצע ואפי' הריוח שעלה על המעות או הסחורה שהניחו בעין, דכל שא"א להיות הריוח בלתי מכירת שני החלקים שלהם יחד הריוח לאמצע.

ה) קנו שור לשחיטה לחלקו לאברים מיד, או שאר דבר כיוצא בו שאין אחד משועבד לטרוח לחבירו, ואפי' בשור לחרישה שקנו אותו שלא לטרוח בשותפות רק לחרוש בו זה יום אחד וזה יום אחד, שהדין הוא שהריוח לפי מעותיהן, מ"מ אם מכרוהו לשור החי ולקחו ריוח במכירתו באופן שלא היה אפשר ליטול ריוח לאחד בלתי מכירת השני, ריוח כזה הוא לאמצע.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

לאמצע.

ה ו. בד"א שחולקין לפי מנין השותפין, בשנשאו ונתנו במעות שנשתתפו בהם, אבל אם המעות קיימים ועדיין לא הוציאו אותם ופחתו או הותירו מחמת ששינה המלך המטבע חולקין השכר או ההפסד לפי המעות^ו. ואם התנו ביניהם הכל לפי תנאם.

הגה: נשתתפו בפירות^ז ועדיין הם בעין ופחתו או הותירו נוטלים לפי המעות.

עין משפט ד.ה. אה"ע סימן צו פעיף טז

טז כו. אם השאיר ד' נשים שנשאם זו אחר זו. הראשונה נוטלת ונשבעת לזו שאחריה, והשניה נוטלת ונשבעת לשלישית שאחריה, וכן על זה הדרך, והאחרונה נשבעת ליורשים אפי' שהם גדולים, דאין נוטלים מהם אלא בשבועה.

ו) עלה הריוח באופן שמתחלק לפי המעות, ונודמן אחד שנותן ריוח מועט בכדי שיקנה הכל ביחד, ואותו המעט א"א ליקח בלי שימכור גם המרובה ומכרו בסתם, המרובה לא הפסיד חלקו שהיה מגיע לו מקודם.
 ז) קנו שור לחרישה והרויחו וחילקו הריוח לאמצע כפי שהדין נותן, ואח"כ נמלכו לשחיטה ושחטוהו והיה בו היזק. אף שההיזק כעת לפי מעותיהן, מ"מ משלמין תחילה הנזק שהיה להם ואח"כ חולקים הרווח, כי הרווח לקרן משועבד.
 ח) קנו קרקע לעצמם שאין בה דין חלוקה. ואח"כ מכרוהו והרויחו, הריוח לפי המעות, שאין הריוח מחמת השותפות שיש בו טרחה והתעסקות, ודוקא בהשתתפות שיש בה טורח נשתעבד בעל המועט לעסוק בשוה עם בעל המרובה ורק בכה"ג הריוח לאמצע.
 ט) כל הדינים הנ"ל בנשתתפו מדעת, אבל אם נשתתפו שלא מדעת, כגון בכור ופשוט, או שהיה לו שותפות עם אביו בשור לחרישה ואח"כ מת אביו ויורש עם אחיו החצי של אביו שיש לזה ג' חלקים ולאחיו רביע. בזה הריוח לפי הממון אף במקום שהחלקים מצורפים וא"א להפריד ביניהם. ע"כ דברי הנתיבות בחידושים ס"ק י"ד.
 ס. שהרי גם אם היה נשאר המטבע ביד כל אחד, היה מגיע להם ההפסד או הריוח ע"פ שינוי המלך. סמ"ע ס"ק ט"ז.
 ע. הסמ"ע בס"ק ז' פירש שהפירות בעין נתייקרו או הוזלו, ואף שהפירות עומדים ליחלק מתחילה ועד סוף אפ"ה אומרים שיטלו כל אחד בריוח או בהפסד לפי מעותיהן.
 פ. מדף צ"ג ע"ב וכפ"י רש"י ואליבא דבן ננס. ודוקא אם לשניה יש חשש שלא ישאר לה כלום משביעה לראשונה. כ"כ הח"מ מרש"י.

עין משפט ו.

אה"ע סימן צו פ"ה יז

ז. כז. אם כולם כתוב בכתובתן יום אחד ותאריך אחד, במקום שכותבין שעות בכתובה הראשונה, תקדם לשניה וכו', ואם לאו שיעבדום של כולם חל כאחד.